

Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego została poszerzona o dwa kolejne elementy związane z tradycją ludowego zabawkarstwa drewnianego. Decyzją resortu kultury do rejestru wpisano zabawkarstwo drewniane z Brzozy Stadnickiej oraz Lasowiackie zabawkarstwo drewniane rozwijane na terenach położonych w widłach Wisły i Sanu. Tym samym liczba wpisów na liście wzrosła do 124, co potwierdza rosnące zainteresowanie ochroną żywych tradycji rzemieślniczych.

Kolor i forma Brzozy Stadnickiej

Zabawkarstwo drewniane z Brzozy Stadnickiej, położonej na Podkarpaciu, stanowi rozpoznawalny i bogato rozwinięty nurt ludowego rzemiosła. Tradycja ta ukształtowała się pod wpływem sąsiednich ośrodków zabawkarskich, jednak z czasem wypracowała własny styl, wyróżniający się formą i kolorystyką. Szczególny rozwój tej działalności nastąpił po II wojnie światowej, kiedy we wsi działało kilkudziesięciu twórców, a produkcja zabawek stała się ważnym elementem lokalnej tożsamości.

Charakterystyczne dla tego ośrodka są drewniane koniki, proste instrumenty, wózki, kołyski oraz zabawki ruchome, takie jak ptaki klepaki czy figurki poruszające się dzięki prostym mechanizmom. Ich znakiem rozpoznawczym jest intensywna, barwna malatura oparta na geometrycznych i roślinnych motywach, uzupełniona realistycznymi detalami. Zabawki te łączą funkcję użytkową z estetyczną, będąc jednocześnie przedmiotami zabawy i nośnikami tradycji.

Surowość i prostota Lasowiaków

Odmienny charakter ma Lasowiackie zabawkarstwo drewniane, wywodzące się z kultury mieszkańców dawnej Puszczy Sandomierskiej. W tym przypadku kluczową cechą jest prostota i surowość formy. Zabawki wykonywane są z naturalnego drewna, bez malowania i zdobień, co podkreśla ich użytkowy i symboliczny związek z codziennym życiem dawnej wsi. Powstają zarówno proste formy – gwizdki, ptaszki czy grzechotki – jak i bardziej złożone konstrukcje mechaniczne, przedstawiające sceny z życia lokalnej społeczności.

Proces wytwarzania opiera się na dawnych zasadach rzemieślniczych. Elementy łączone są poprzez klejenie i klinowanie, bez użycia metalowych części, a praca nad zabawkami podporządkowana jest rytmowi natury i pór roku. Tradycja ta przetrwała do dziś dzięki zaangażowaniu pojedynczych depozytariuszy, którzy nie tylko tworzą zabawki, lecz także przekazują wiedzę o dawnych technikach i wartościach.

Znaczenie ochrony niematerialnego dziedzictwa

Wpis obu tradycji na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ma znaczenie nie tylko dokumentacyjne. Zgodnie z Konwencją UNESCO, ratyfikowaną przez Polskę, celem listy jest ochrona, promocja i zapewnienie ciągłości praktyk kulturowych przekazywanych z pokolenia na pokolenie. Rejestr stanowi narzędzie wspierające lokalne społeczności i podkreślające różnorodność dziedzictwa kulturowego obecnego na terytorium kraju.

Nowe wpisy przypominają, że niematerialne dziedzictwo kulturowe to nie tylko obrzędy czy muzyka, lecz także rzemiosło zakorzenione w codziennym doświadczeniu, które – odpowiednio chronione – może nadal pozostawać żywą częścią współczesnej kultury.

Drewniane zabawki z Podkarpacia na liście dziedzictwa

Kategoria: Styl życia

Opublikowano: środa, 21, styczeń 2026 13:54

Tomasz Smaś

Odśłony: 627

Źródło: NID